

ئەنۋەر ئابدۇرېھىم

مۇھەببەت قەبرىسى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئەنۋەر ئابدۇرېھىم

مۇھىبەت قىزىغايدۇ

(نەسرلەر)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

爱情不会衰老/安尼瓦尔·阿不都热依木著—乌鲁木齐：
新疆人民出版社，2004.12
ISBN7-228-09294-5

I. 爱… II. ①安… III. 散文—作品集
—中国—当代—维吾尔语(中国少数民族语言)
IV. I267

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2004)第 142278 号

责任编辑：买买提吐尔地·米尔孜艾合买提
责任校对：帕丽达·艾力
封面设计：艾克拜尔·萨里

爱情不会衰老(维吾尔文)

安尼瓦尔·阿不都热依木 著

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮政编码:830001)
新疆新华书店发行
新疆宏图印务有限责任公司印刷
850×1168 毫米 32 开本 6.875 印张 6 插页
2004 年 12 月第 1 版 2005 年 4 月第 1 次印刷
印数:1—3060

ISBN7-228-09294-5 定价:10.00 元

مەسئۇل مۇھەررىرى: مۇھەممەتتۇردى مىزىشەخمەت
مەسئۇل كوررېكتورى: پەرىدە ئەلى
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ

مۇھەببەت قېرىمايدۇ

ئاپتورى: ئەنۋەر ئابدۇرېھىم

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348-نۆ)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ خۇڭتۇ باسما چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتىدە بېسىلدى

فورماتى: 850×1168 م.م، 1/32؛

باسما تاۋنىقى: 6.875؛ قىستۇرما ۋارىقى: 6

2004 - يىل 12 - ئاي 1 - نەشرى

2005 - يىل 4 - ئاي 1 - بېسىلىشى

تراژى: 3060 — 1

ISBN7-228-09294-5

باھاسى: 10.00 يۈەن

محمد نجف درویش

مۇھەررىردىن

ئەنۋەر ئابدۇرېھىم 1943 - يىلى 15 - سېنتەبىردە بورتالا - دا ئوقۇمۇشلۇق ئائىلىدە دۇنياغا كەلگەن. باشلانغۇچ مەكتەپ تەربىيىسىنى بورتالا، سۈيدۈلۈك، ئالتاي، كۆكتوقاي قاتارلىق جايلاردا ئالغان. 1958 - يىلىدىن 1961 - يىلىغىچە كۆكتوقاي كان تېخنىكومىدا ئوقۇغان. 1961 - يىلىدىن 1979 - يىلىغىچە كۆكتوقاي كان رايونىغا تەۋە باشلانغۇچ، ئوتتۇرا مەكتەپلەردە، 1979 - يىلىدىن 1982 - يىلىغىچە ئالتاي 3 - كان پەرزەنتلەر مەكتىپىدە ئوقۇتقۇچىلىق قىلغان. 1982 - يىلىنىڭ ئاخىرىدا ئاپتونوم رايونلۇق ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىگە يۆتە - كىلىپ كېلىپ، «تارىم» ژۇرنىلىدا مۇھەررىر بولغان. بۇ ژۇرنالدا 1982 - يىلىدىن 2003 - يىلىغىچە مۇھەررىر، مۇئاۋىن باش مۇھەررىر، مۇۋەققەت باش مۇھەررىر بولغان. 1993 - يىلى جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىگە ئەزا بولغان. ئالىي مۇھەررىرلىك ئونۋانىغا ئېرىشكەن ۋە شۇ يىلى دەم ئېلىشقا چىققان.

ئەنۋەر ئابدۇرېھىمنىڭ ئەدەبىي ئىجادىيىتى 1958 - يىلى «بالا ئارزۇسى» ناملىق شېئىرى بىلەن باشلانغان. ئاتا - ئانىسىنىڭ سەنئەتخۇمارلىقى، ئۆزىنىڭ كىتابخۇمارلىقى ۋە ئۇزۇن يىل تىل - ئەدەبىيات ئوقۇتۇشى بىلەن شۇغۇللىنىش ئۇنىڭ ئەدەبىي ئىجادىيەت يولىنى تاللىۋېلىشىغا كۈچلۈك تۈرتكە بولغان. ئۇنىڭ ھازىرغىچە «ئىجادىيەت ۋە ئىجادىيەتچى»، «ئە - دىب، ئەسەر ۋە باھا»، «يازغۇچىلار بىلەن سۆھبەت» قاتارلىق ئوبزورلار توپلىمى ۋە «ۋاپادارم، مېنى كەچۈرگىن» ناملىق نەسرلەر توپلىمى نەشر قىلىنغان. 300 پارچىدىن ئارتۇق ئىلى -

جىي ماقالىسى ۋە ئەدەبىي ئوبزورى، 250 پارچىگە يېقىن شېئىر، ھېكايە، ئەسلىمە، نەسىر، ئەدەبىي ئاخبارات ھەم كىنو سېنارىيىسى ئېلان قىلىنغان. ئۇ يازغان «چىن سۆيگۈ» ناملىق ئىككى قىسىملىق تېلېۋىزىيە تىياتىرى سۈرەتكە ئېلىنىپ، تاما-شېبىنلار بىلەن يۈز كۆرۈشكەن. ئۇنىڭ يەتتە پارچە ئوبزورى، بىر پارچە ئەدەبىي ئاخباراتى، ئىككى پارچە نەسىرى، بىر پارچە ناخشا تېكىستى مىنىستىرلىق، ئاپتونوم رايون ھەم شەھەر دەرىجىلىك مۇكاپاتقا، «يازغۇچىلار بىلەن سۆھبەت» ناملىق ئوبزورلار توپلىمى يېقىندا مەملىكەتلىك ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەدەبىياتى (2001 - 1999) «تۇلپار مۇكاپاتى» غا ئېرىشكەن. بىر قىسىم ئەسەرلىرى خەنزۇ، قازاق تىللىرىغا تەرجىمە قىلىندىغان؛ ئوتتۇرا مەكتەپ، ئالىي مەكتەپ دەرسلىكلىرىگە كىرگۈزۈلگەن. ئۇ 1992 - يىلى «تەڭرىتاغ» ژۇرنىلى تەرىپىدىن ئۇيۇشتۇرۇلغان ئوقۇرمەنلەر ئەڭ ياقتۇرىدىغان يازغۇچى، شائىر، ئوبزورچىلارنى باھالاپ چىقىش پائالىيىتىدە ئەڭ كۆپ ئاۋازغا ئېرىشكەن ئۈچ ئوبزورچىنىڭ بىرى بولۇشتەك شەرەپكە ئىگە بولغان.

ئۇ ئۇزۇن يىللىق جاپالىق تەھرىرلىك خىزمىتى جەريانىدا ئۈزلۈكسىز ئىزدىنىش ئارقىلىق ئۇيغۇر تەھرىرلىك سەنئىتى ساھەسىگە تېگىشلىك تۆھپە قوشتى. ئۇ ئۆزىنىڭ كۆپ يىللىق ئەجرى ۋە تۆھپىسى بىلەن 1998 - يىلى ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە مۇنەۋۋەر پەن - تېخنىكا خادىمى بولۇپ باھالىنىپ، مۇكاپاتقا ئېرىشتى.

بۇ توپلامغا ئۇنىڭ بىر تۈركۈم نەسىرلىرى تاللاپ كىرگۈزۈلدى. بۇ نەسىرلەر تېماتىك مەزمۇنىنىڭ رەڭدارلىقى، قېلىپ - رامكىلاردىن خالىيلىقى، ھېسسىياتىنىڭ چىن ھەم قويۇقلۇقى، ئۇسلۇبىنىڭ ئۆزگىچىلىكى، تىلىنىڭ گۈزەللىكى بىلەن ئوقۇرمەنلەرگە كۈچلۈك ئېستېتىك زوق بېغىشلايدۇ.

مۇندەرىجە

1. ئوردىدىكى جەڭ 1
2. ئانا يۈرىكى 19
3. سېغىنىش 28
4. خۇنۇك سۈرەتلەر 38
5. دادامنىڭ ئۆتۈكى 41
6. ئالتۇن ھالقا 44
7. كۆكۈش 47
8. كەپتەر 58
9. مېنىڭ ئاپام 60
10. قار 63
11. تۈرمىدىن كەلگەن سادا 65
12. ياپراق 79
13. ئاھ، بىر جۈپ كۆز 80
14. ئاي 91
15. كۆكتوقاي 92
16. مېنىڭ دادام 93
17. قىزىلگۈل 106
18. ھۇرۇن 107
19. ئۆچمەس ئىزلار، ئۇنتۇلماس كۈنلەر 108
20. تۇغۇت 116
21. ۋەتەن پەرزەنتى 117
22. قەلبىتىكى ئۆسمە 119
23. سەن گويا قۇياش 123
24. يۈرەك 124

125	 مەڭگۈلۈك ھەمراھىم	25.
126	 سەن ئىلاھ ئەمەس	26.
128	 ئۈزۈلمەس كۈي، كۆڭۈللۈك ئەسلىمە	27.
141	 يېڭىدىن تىزىلغان ئۈنچىلەر	28.
142	 ۋالاقىتەگگۈر بىلەن قاغا	29.
143	 كۆمۈر	30.
144	 ۋاقىت ۋە ئالتۇن	31.
149	 گۈزەللىك	32.
152	 گۈل قەسىدىسى	33.
154	 مېنىڭ تۇنجى ئوقۇتقۇچۇم	34.
159	 چېقىلغان قەدەھ	35.
160	 ھايات ناخشىسى	36.
164	 ئانا تاغ ئىلھامى	37.
168	 مۇھەببەت قۇياشقا ئوخشايدۇ	38.
171	 بىر سىقىم غورا	39.
176	 سېھىرلىك پۇراقلار	40.
181	 سۆيگۈ سىرى	41.
187	 قۇرۇماس دەريا	42.
196	 ئازابلىق سۆيگۈ	44.
207	 ئانىنىڭ قەھرى	43.

ئوردىدىكى جەڭ

تەخت ئۈستىدە ياش پادىشاھ ئولتۇراتتى. ياساۋۇللار ئور-
دىغا ئۇستۇبشى قانغا بويالغان بىر يىگىتنى سۆرىگەن پېتى ئېپ-
كىرىشتى. ئۇلار يىگىتنى تەختنىڭ ئالدىدا يۈكۈندۈرمەكچى بو-
لۇشتى. لېكىن يىگىت تىزلانماي، قارشىلىق كۆرسەتتى.
دەل شۇ چاغدا پادىشاھ ئوڭ قولىنى شىلتىپ:
— سىلەرگە ئىجازەت! چىقىپ كېتىڭلار! ئۇ قانداق تۈر-
غۇسى كەلسە، شۇنداق تۇرۇۋەرسۇن، قويۇپ بېرىڭلار! — دې-
دى.

ياساۋۇللار ئېگىلىگەن پېتى كەينىچە مېڭىشىپ، ئوردىدىن
چىقىپ كېتىشتى.
يىگىت تەخت ئالدىدا سوغۇق كۈلۈمسىرەپ تۇراتتى. ئۇنىڭ
چىشلىرى كىرىشكەن بولۇپ، كۆزلىرى ئوت چېچىپ تۇراتتى.
ئوردا ئەھلى تەئەججۈپ ھەم ۋەھىمە ئىلكىدە بىر - بىرىگە
قاراشتى.

ۋەزىرنىڭ بەدىنىگە تىترەك ئولاشتى. ئۇ بىر گۇناھكارنىڭ
سەلتەنەتلىك تەخت ئالدىدا بۇنداق گىدىيىپ تۇرۇشىنى ھۆكۈم-
رانلىققا قىلىنغان تەھدىت دەپ قارايتتى. ئۇ بۇ گۇناھكار مۇشۇ
قىلمىشى ئۈچۈنلا ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنىشى شەرت دەپ ھېساب-
لىدى. شۇڭا، شاھ ئالدىدا قول باغلاپ تۇرۇپ:

— ئەي، قۇدرەتلىك شاھىم، بۇ پاسىق بەندىنىڭ ئالدىل-
رىدا بويۇن ئەگمەسلىككە نېمە ھەددى؟! ئۇنى مۇشۇ ئېغىر
گۇناھى ئۈچۈن، دەرھال ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلغايلا! — دېدى.
شاھ ۋەزىرگە ئاللىيىپ قاراپ قويدى ۋە تەئەددى بىلەن:
— ئۇنىڭغا مەن ئەركىنلىك بەردىم، كاشلا قىلىم -

سىلا! — دېدى.

ۋەزىر بىردىنلا شۇمشىيىپ قالدى. شۇ تاپتا ئۇنىڭ يوغان سەللە ئورىغان كالىسى ئىككى مۇرىسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئولتۇرۇشۇپ كەتكەندەك قىلاتتى، لېكىن بۇ قېرى ۋەزىرنىڭ كۆڭلىدە يېڭى ئۆچمەنلىك، يېڭى سۈيقەست باش كۆتۈرمەكتە ئىدى. تەختتە ئولتۇرغىنىغا ئىككى ئايىمۇ بولمىغان ياش پادىشاھنىڭ دادىسىنىمۇ؛ ئوردىدىكى پاك، ھەققانىيەتچى ئەمەلدارلارنىمۇ مۇشۇ قېرى تۈلكە تۇيدۇرماي بىر — بىرلەپ كۆزدىن يوقاتقاندى. پادىشاھ بۇرۇن ۋەزىرنى دادامغا چەكسىز سادىق دەپ قارىغان، لېكىن يېقىندىن بۇيان ئۇنىڭدىن گۇمانلىنىشقا باشلىغانىدى. شۇڭا، ئۇ ئىككى ھەپتىدىن بېرى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىندىغان گۇناھكارلارنى ئۆزى سوراق قىلىۋاتاتتى. ئەجەبلىنەرلىكى، ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان بۇ بىچارىلەرنىڭ كۆپى گۇناھسىز ئىدى. شۇڭا، ياش پادىشاھنىڭ ئوردا ئەھلىگە، بولۇپمۇ ۋەزىرگە بولغان نارازىلىقى بارغانسېرى كۈچىيىپ كېتىۋاتاتتى. مانا بۈگۈنمۇ ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان بىر يىگىت تۇرۇپتۇ. بۇ يىگىتنىڭ مۇدەررىس دادىسى ئوغلىنىڭ ئۈستىدىن چىقىرىلغان ناھەق ھۆكۈم توغرىسىدا شاھقا ئەر زىددىيەت سۈنغانىدى. پادىشاھ بۈگۈن بۇ ھۆكۈمنىڭ توغرا — خاتالىقىنى ئېنىقلاپ، ئوردا ئەھلىگە ساۋاق بېرىشنى كۆڭلىگە پۈكتى. شۇڭا، ئۇ ئالدى بىلەن ئوردىدىكى ئەڭ خەتەرلىك قېرى تۈلكىنىڭ ئاغزىنى تۇتاقلىدى.

شاھنىڭ ئاغزىدىن «ئەركىنلىك» دېگەن سۆزنى ئاڭلىغان يىگىتنىڭ قەلبىدە ئىللىقلىق پەيدا بولدى. ئۇنىڭ كۆڭلى قارا ۋەزىرنى «كاشلا قىلمىسىلا» دەپ قېغىۋەتكەنلىكى يىگىتنى تېخىمۇ خۇشال قىلدى. ئۇنىڭ لەۋلىرىدىكى سوغۇق كۈلكە بىردىنلا يوقالدى. يىگىت تەختتە ئولتۇرغان ياش پادىشاھقا ئۈمىد بىلەن تىكىلدى.

شاھ تۇتقۇن يىگىتكە سوئال تاشلىدى:

— ئەي، يىگىت، گۇناھىڭ نېمە؟

— مەن گۇناھسىز. گۇناھقا بوغۇلغانلار ئەتراپىڭىزدا تۇرۇپتۇ، شاھىم.

ئوردا ئىچى لەرزىگە كەلدى. قارا يۈرەكلەر ئوق يېگەندەك جىغىلداپ كەتتى. نەچچە ئون قانخور قول قىلىچ دەستىسىگە سوزۇلدى.

خان ئوڭ قولىنى ئېگىز كۆتۈردى. ئوردا ئىچى بىردىنلا سۈكۈتكە چۆمدى.

— سەن قايسى گۇناھكارلارنى دەۋاتىسەن، يىگىت؟

— ۋەزىر — ۋۇززالرىڭىز، بەگلىرىڭىز خەلققە زۇلۇم سېلىۋاتىدۇ، شاھىم. بۇنىڭدىنمۇ ئېغىر گۇناھ بولامدۇ؟!

كۆزى قانغا بويالغان ياساۋۇللار بېگى غەزەپتىن جالاقلاپ تىترەپ كەتتى. ئۇ ئەسەبىيلەشكەن ھالدا قىلىچىنىڭ دەستىسىنى چىڭ سىقىمداپ:

— تۆھمەت! بۇ ئاسىي گۇناھكار ئوردا ئىچىدە غەلىيان كۆتۈرۈۋاتىدۇ! ئۇنىڭ زەھەرلىك تىلىنى ھازىرلا كېسىپ تاشلاش كېرەك! — دەپ ۋارقىرىدى.

پادىشاھ ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كەتتى:

— مەن ئابايام ۋەزىرگە نېمە دېدىم؟! « كاشلا قىلىمىز. لا » دېمىدىمۇ؟ مەن پادىشاھمۇ ياكى سەنمۇ؟! سەن پادىشاھ بولساڭ، بۇ تەختتە سەن ئولتۇر! بولمىسا تىلىڭنى يىغ!

ياساۋۇللار بېگى شاھنىڭ ئالدىغا يىقىلدى:

— قۇدرەتلىك شاھىم، بىر قوشۇق قېنىمدىن كەچسە! يىگىت جان قايغۇسىدا قالغان ياساۋۇللار بېگىنىڭ يادەك ئېگىلىگەن قەددىگە نەپرەت بىلەن قادالدى.

— خوش، يىگىت، ھېلى ئوردىدىكىلەر خەلققە زۇلۇم سېلىۋاتىدۇ، دېگەندەك قىلىدىك. بۇنىڭغا پاكىتنىڭ بارمۇ؟

— مېنى يولسىزلىق بىلەن تۇتۇپ، ئۇرۇپ، ئوردىغا زور-
لۇق بىلەن ئېپكەلگەنلىكىنىڭ ئۆزىلا بۇنىڭ پاكىتى، شاھىم.
— قېنى، سۆزلە، سېنى كىملىرى تۇتقۇن قىلدى؟
— مېنى تۇتقۇن قىلغان بەگ ئالدىڭىزدا تۇرۇپتۇ،
شاھىم.

— ئۇ سېنى نېمە سەۋەبتىن تۇتقۇن قىلدى؟
— ئۇ يېزىمىزغا لەشكەرلەرنى باشلاپ كېلىپ، يارىمنى
تۇتۇپ كەتمەكچى بولدى. مەن قارشىلاشتىم. مۇھەببەت ئەھلى
زورلۇقتىنمۇ، ئۆلۈمدىنمۇ قورقمايدۇ، شاھىم. زۇلۇم بىر گەز
ئۆرلىسە، قارشىلىق مىڭ گەز ئۆرلىدۇ.
پادىشاھ ئالدىدا لاغىلداپ ياتقان ياساۋۇللار بېگىدىن:
— قېنى سۆزلە، ئۇنىڭ دېگەنلىرى راستمۇ؟ — دەپ
سورىدى.

— ئۇ قىز بەگ چىرايلىق ئىكەن. مەن ئۇنى ھەرەمگە
ئېلىپ كىرىپ، سىلىگە تارتۇق قىلماقچىدىم، ئۇلۇغ شاھىم.
— ھەي، مۇناپىق، مەن ساڭا پۇقرالارنىڭ چىرايلىق قىز-
لىرىنى ئوردىغا يىغىۋېلىڭلار دەپ پەرمان چۈشۈرگەنىدىم؟!
— مەن سىلىنىڭ كۆڭۈللىرىنى خۇشال قىلاي دېۋىدىم،
ئۇلۇغ شاھىم.

پادىشاھ خۇددى توك سوققاندىك ئورنىدىن قاڭقىپ تۇرۇپ
كەتتى. ئۇنىڭ جاۋاڭلىرى تىترەپ، كۆزلىرى چەكچەيدى. ئۇ
بەگنىڭ يىرگىنىشلىك ۋۇجۇدىغا غەزەپ بىلەن تۈگۈرۈپ:
— ھۇ، نومۇسىز ئىپلاس، خەلقنى قاقشىتىش ھېسابىغا
مېنىڭ كۆڭلۈمنى ئالاي دېگەنىدىڭ تېخى؟! ئوردىدىن ھازىرلا
يوقال! بۈگۈندىن باشلاپ سېنى كۆزۈمۈ كۆرمىسۇن! — دەپ
ۋارقىرىدى.

بەگ ھۆركىرەپ يىغلاپ، ئۆزىنى كاپاتلىغىلى تۇردى:
— تەڭداشسىز ئۇلۇغ شاھىم، ماڭا رەھىم قىلسىلا!

ئېزىپتىمەن! مەن ئاتىلىرىغىمۇ نەچچە ئون يىل قۇل ئورنىدا خىزمەت قىلغان. شۇنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن بولسىمۇ، مېنى قوغلىۋەتمىسىلە! ئىشكىلىرىنى ساقلايدىغان سادىق ئىتلىرى بو-
لۇپ ئۆتەي!

ياساۋۇللار بەگىنى ئوردىدىن خۇددى ئەخلەت خالتىسىنى سۆرىگەندەك ئېپچىقىپ كەتتى.

پادىشاھ يىگىتكە قاراپ كۈلۈمسىرىدى:

— يارايىسەن، يىگىت. جىگىرنىڭ بولغاچقا، زالىم بەگنىڭ ئۈستىدىن غەلىبە قىلىدىكەن. ئاتا - بوۋىلار « جاندەن كەچمىگۈچە جانانغا يەتكىلى بولماس » دەپ بىكار ئېيتماپتىكەن، يىگىت. ئۇ گۈزەل قىز ھازىر قەيەردە؟

— مەن ئۇنى يوشۇرۇپ قويدۇم، ئۇلۇغ شاھىم.

— ئەمدى سىلەرگە ھېچكىم چېقىلالمايدۇ، يىگىت.

— ئادالەت ھۆكۈمرانلىق قىلغان ئەلدە خەلق خاتىرجەم

ياشايدۇ، ئۇلۇغ شاھىم. تاج - تەختلىرى ئامان بولغاي.

يىگىت شاھنىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ، قوللىرىنى كۆكسىگە ئېلىپ، بېشىنى ئەگدى.

پادىشاھ يىگىتكە يەنە سوئال تاشلىدى:

— سەن ئابايام ماڭا نەپرەت بىلەن تىكىلگەندىكەن، يىگىت.

ئەمدى نېمىشقا باش ئېگىسەن؟

— ھەقىقەتنىڭ كۈچى تەڭداشسىز بولىدۇ، ئۇلۇغ شاھىم.

ئادالەتپەرۋەر ھۆكۈمرانلارنىڭ تەختىگە ئوڭايلىقچە خەۋپ يەتمەي-

دۇ. قەلبىدە ھەقىقەت نۇرى پارلاپ تۇرىدىغان ھۆكۈمران خەلق-

نى جاھالەت ئىلكىدە تۇتمايدۇ، ئۇلۇغ شاھىم. ئوردىغا كىرگە-

نىمىدە، قەلبىم مۇز ئىدى. سىز ھەقىقەتنىڭ نۇرى بىلەن ئۇنى

ئېرىتىۋەتتىڭىز، شۇڭا سىزگە قايىلىمەن، ئۇلۇغ شاھىم.

شاھ مەمنۇنلۇق بىلەن بېشىنى لىڭشىتتى:

— ھەق گەپ قىلىدىكەن، يىگىت. خەلق ئەركىنلىككە

ئېرىشسە، شاھلىقنىڭ ھۇلى مۇستەھكەملىنىدۇ. خەلقنىڭ ئاغ-زىنى تۇۋاقلاشقا ئۇرۇنغان ھۆكۈمراننىڭ ئۆمرى ئۇزۇنغا بارمايدۇ. ئابايام ۋەزىرنىڭ گېپىگە كىرىپ، سېنى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلغان بولسام، مەنمۇ گۇناھكارغا ئايلىناتتىم، يىگىت.

— شۇنداق، شاھىم. ماڭا ئەركىنلىك بېرىۋېدىڭىز، ھەق - ناھەق بىردەمدىلا ئايدىڭلاشتى. ھەقىقىي گۇناھكار جاجد-سىنى يېدى. لېكىن، بىر زالىم بەگنى ئەمىلىدىن ئېلىپ تاشلاش بىلەن ئەلنى ئەمەن تاپقۇزۇش تەس، شاھىم. سىزنىڭ زىممىڭىزدىكى يۈك ئىنتايىن ئېغىر.

ئوردا ئىچى سۈكۈتكە چۆمگەنىدى. يىگىت شاھنىڭ ئىككى تەرىپىدىن ئورۇن ئېلىشقان ۋەزىر، بەگلەرگە سالقىن نەزەر تاشلىدى. باشلىرى ساڭگىلاپ كەتكەن بۇ مەنسەپدارلار شۇ تاپتا خۇددى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنىش ئالدىدا تۇرغان بىر توپ جىنا-يەتچىگە ئوخشاپ قالغانىدى. ئۇلار شاھنىڭ كۆزىگە چۈشۈپ، قەھرىگە ئۇچراپ كېتىشتىن ئەنسىرەپ، قاتتىقراق نەپەس ئېلىشقىمۇ جۈرئەت قىلالماي تۇرۇشاتتى. چۈنكى، ئۇلارنىڭ خەلققە سالغان زۇلۇمى، گۇناھى ياساۋۇللار بېگىنىڭكىدىن قەيلىشىمايتتى. بەگ ئۇچرىغان پېشكەللىك ئۇلارنىڭ كۆزىگىمۇ كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

پادىشاھنىڭ چېكىسىدە تەر تامچىلىرى پەيدا بولدى. ئۇ ئېغىر خورسىنىدى.

دەل شۇ چاغدا ئوردىغا چىرايى ئۆڭۈپ كەتكەن بىر لەشكەر بېشى ئېتىلىپ كىرىپ، شاھقا ياۋ قوشۇنلىرىنىڭ ئوردىغا يېقىندىلىشىپ قالغانلىقىنى خەۋەر قىلدى. ئوردا ئىچى دەۋرەپ كەتتى. شاھنىڭ چىرايى سۈرلۈك تۈس ئالدى. ئۇ ئاتىسىدىن مىراس قالغان تەۋەررۈك قىلىچىنى قىنىدىن قەھرى بىلەن سۇغۇرۇۋالدى - دە، ئوردا ئەھلىگە كۆز يۈگۈرتتى: ۋەزىر ھەم بەگلەر جان قايغۇسىدا قالغانىدى. ئۇلار بەزگەكتەك تىترىشىپ، ئاللا-

دىن نىجاتلىق تىلىشىپ، ئوردىدىن قېچىشقا تەمىشلىۋاتاتتى. پادىشاھ يىگىتكە قارىدى: بۇ جەسۇر يىگىتنىڭ كۆزلىرىدە خىمسەلەتلىك بىر ئوت لاۋۇلدىماقتا ئىدى. پادىشاھ ئۆز يېنىدا تاغدەك يۆلەنچۈك بارلىقىنى ھېس قىلدى. يىگىت شاھنىڭ قېشىغا كېلىپ:

— ماڭا تېز قورال بېرىڭ. سىز بىلەن بىللە جەڭ قىلىپ، ئانا يۇرتنى قوغدايمەن، — دېدى. شاھ ئۇنىڭغىمۇ قىلىچ بەردى. ئانا دىيارنىڭ پىداكار ئوغلىلانىلىرى چىڭ قۇچاقلاشتى.

ئاڭغىچە ياۋ لەشكەرلىرى ئوردا ئىچىگە بېسىپ كىردى. ۋەزىر ھەم بەگلەر قورال تاشلاپ، تەسلىم بولدى. ئىشغالىيەتچى لەشكەرلەر ئۇلارنىڭ ئىپلاس تەنلىرىنى دەسسىپ ئۆتۈپ، شاھ بىلەن يىگىتنى قورشىۋالدى. شىددەتلىك ئېلىشىش باشلاندى. قېنى قىزىپ كەتكەن شاھ بىلەن يىگىت غالجىرلاشقان ياۋ لەشكەرلىرىنىمۇ، دۈشمەنلەرنىڭ ئايىغىغا يىقىلغان ئاسىي مۇناپىقەلارنىمۇ قەھرى بىلەن قىلىچتىن ئۆتكۈزۈۋەردى. ئوردا ئىچى جەسەت بىلەن تولۇپ كەتتى.

بىر زامانلاردا ئوردا ئىچىگە يوشۇرۇن ئۆرەكلەر كولانغانىدى. ئۈستى ئۈستىلىق بىلەن يېپىلغان بۇ ئۆرەكلەرگە گۇمانلىق ئادەملەرنى تۇيدۇرمايلا چۈشۈرۈۋالغىلى بولاتتى. شاھ بىلەن يىگىت ئامان قالسا، ئۆزىگە ياخشى ئاقىۋەت يوقلۇقىنى بىلگەن نومۇسىز ۋەزىر ياۋ لەشكەرلىرىنىڭ سەردارىغا ئوردىنىڭ بۇ مەخپىيەتلىكىنى ئاشكارىلاپ قويدى. شۇڭا، شاھ بىلەن يىگىت كۈتۈلمىگەندە دۈشمەننىڭ قولىغا چۈشۈپ قالدى.

ئىشغالىيەتچى قوشۇننىڭ ئىككى نەپەر لەشكىرى يۈز - كۆزلىرى، كىيىم - كېچەكلىرى قان بىلەن بويالغان تۇتقۇنلارنى تاقىر باش كاتتىۋاشنىڭ ئالدىغا ئېپكىردى. ياش كاتتىۋاش قاپقانغا چۈشكەن بۇ ئىككى شىرنىڭ ۋۇجۇدىدا تەڭداشسىز بىر

خىل روھنىڭ ئۇرغۇپ تۇرغانلىقىنى كۆردى. تالاي قانلىق جەڭ-
نى باشتىن كەچۈرگەن بۇ ياش كاتتىۋاشنىڭ ئالدىدا باش ئەگمەي
تۇرغان قەيسەر ئەزىمەتلەرگە زوقى كەلدى. چۈنكى ئۇمۇ بىر
قېتىم ئوردا ئىچىدىكى بىر قانچە مۇناپىقنىڭ ساتقىنلىق قىلىشى
بىلەن دۈشمەننىڭ قولىغا چۈشۈپ قالغان، دۈشمەنلەر ئۇنىڭ
ياش جېنىغا زامىن بولغىلى تاس قالغان، جەسۇر سەبداشلىرى
ئۇنى ئۆلۈم ئاغزىدىن قۇتۇلدۇرۇپ چىققانىدى. ئۇمۇ دۈشمەن
كاتتىۋېشىنىڭ ئالدىدا خۇددى مۇنۇ ئوغلانلاردەك لاغىلىدماي،
كۆزلىرىدىن ئوت چېچىپ، تىك تۇرغانىدى. ئۇ شۇ چاغدا ئۆزد-
نىڭ گۇناھسىز ئىكەنلىكىنى، ھەقىقەت قورالى ئۆزىنىڭ قولىدا
ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. ئۇ ھازىر ئىشغالىيەتچى قوشۇننىڭ سەر-
كەردىسى سۈپىتىدە ئۆزىنىڭ مۇقەددەس ئانا يۇرتىنى، ئار -
نومۇسىنى، تاج - تەختىنى جانىدىلىق بىلەن قوغدىغان مۇنۇ
پىداكار ئەزىمەتلەرنى سوراققا تارتماقچى بولۇۋاتىدۇ. ھازىر ئۇ-
نىڭ قولىدا قان تېمىپ تۇرغان قىلىچ بار، لېكىن ئۇ ھەقىقەن
قورالدىن ئايرىلىپ قالغان. چۈنكى، ئۇ بۈگۈن باشقىلارنىڭ
زېمىنىدا ھۆكۈمران. ئۆزىنىڭ يانار تاغ ئۈستىدە ئولتۇرغانلىقىد-
ى ئۇنىڭ كۆڭلى تۇيۇپ تۇرىدۇ. بۇ قېتىمقى ئۇرۇشنى ئۇنىڭ
ئاتىسى كونا ئۆچمەنلىك تۈپەيلى قوزغىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە،
بۇ تەرەپنىڭ لەشكەر باشلىقلىرى بەكمۇ بىخۇد، قورقۇنچاق،
تەدبىرسىز ئىكەن. ئوردا ئىچىنىمۇ ئاسىيلار ئىگىلىۋاپتۇ. شۇ-
ڭا، ئۇلار ئوڭايلا غەلبە قىلدى. لېكىن ئوردا ئىچىدىكى مۇنۇ
جەڭدە كىمنى كىم يېڭەر؟!

كاتتىۋاش ئالدى بىلەن يىڭىتكە تىكىلدى.

— سېنىڭ ئوردىدا نېمە مەنسىپنىڭ بار؟

— مەن دېھقان.

— نېمە؟ دېھقان دەمسەن؟ دېھقان بولساڭ، ئوردا ئىچىگە

قانداق كىرىپ قالدىڭ؟